

Sak 36/24 Akademisk frihet og ansvarlig internasjonalt samarbeid

Se vedlagte diskusjonsnotat om akademisk frihet og ansvar og internasjonalt akademisk samarbeid på NIH.

Styret inviteres til å komme med synspunkter på de fire temaene beskrevet i dokumentet, samt generelle betraktninger om akademisk frihet og ansvarlig internasjonalt samarbeid.

Forslag til vedtak:

Styrets innspill tas med i NIHs videre arbeid for å styrke institusjonens internasjonale arbeid på en måte som ivaretar akademiske verdier og samtidig minimerer sikkerhetsrisikoen.

Vedlegg:

1. Diskusjonsnotat
2. Oversikt NIH-avtaler

Akademisk frihet og ansvarlig internasjonalt samarbeid

Diskusjonsnotat

Akademisk frihet og ansvar

Universitets- og høyskoleloven regulerer faglig frihet og ansvar ved norske universiteter og høyskoler. Loven slår fast at institusjonene skal fremme og verne akademisk frihet og sørge for åpenhet om resultater fra forskning og utviklingsarbeid. Rettighetene omfatter blant annet frihet til å velge forskningsobjekt, metode og publiseringsmåte, og selvstendig faglig ansvar for innholdet i undervisningen innenfor institusjonelt fastsatte rammer. Pliktene innebærer å respektere vitenskapens normer og etikk.

Diskusjonen om utøvelse av akademisk frihet er kompleks. Akademisk samarbeid over landegrensler er viktig både for å styrke kunnskapsutvikling og akademiske verdier, og ved at slikt samarbeid gjerne har videre konsekvenser ved å bygge relasjoner som kan være konflikthindrende og tillitsbyggende.

Akademisk frihet har to nivåer: Institusjonsnivå og individuelt nivå. En hovedfunksjon på institusjonsnivå er å beskytte akademisk virksomhet mot innblanding utenfra, ikke minst fra politisk nivå. Friheten utøves ved mange former for samarbeid, som ved å inngå faglige samarbeidsavtaler med tilsvarende institusjoner.

På individnivå er det tilsvarende frihet til å inngå faglig samarbeid med den man ønsker. Individuell akademisk frihet handler om den enkeltes mulighet til å selv bestemme forskningstema, metode og samarbeidspartnere. Den individuelle akademiske friheten må forstås som en lovfestet rett, og akademiske institusjoner har dermed ikke myndighet til å innskrenke denne. I forsker-til-forsker-samarbeid har forskeren selv frihet til å velge samarbeidspartnere, men også frihet til å avslutte samarbeidet dersom forskeren mener det er riktig. Individuelle forskere har et selvstendig ansvar for å gjøre normative og forskningsetiske overveielser knyttet til sine samarbeidsrelasjoner.

På institusjonsnivå er institusjonene ansvarlige for at de samarbeidsavtalene som inngås fremmer et konstruktivt akademisk samarbeid og verner om den akademiske friheten. Kierulf-utvalgets utredning (NOU 2022) viser til begrensninger i akademisk frihet i flere land, inkludert allierte land, og utfordringer som følger av samarbeid med institusjoner i autoritære stater. Et sentralt dilemma er at internasjonalt samarbeid både kan beskytte og utfordre akademisk frihet. Det kan gi forskere fra andre land beskyttelse mot myndighetsinngrep, men samtidig innebære at forskere fra norske institusjoner utsettes for press og restriksjoner fra aktører og myndigheter i andre land.

NUPI-studien [Utfordrende kunnskapssamarbeid \(2022\)](#), viser til eksempler på hvordan akademiske verdier og normer kan komme under press i internasjonalt samarbeid. Det kan handle om sprik i forskningsetiske prinsipper mellom land, partnere med roller og bindinger som svekker tilliten til deres uavhengighet, og press for å tilpasse ytringer og presentasjon av forskningsfunn og undervisningsopplegg.

Forskning og internasjonalt samarbeid er en sentral del av universitetenes samfunnsoppdrag. Akademiske normer og verdier må ivaretas gjennom norske institusjoners avtaler og praktisering av sine internasjonale engasjementer. Det er i denne forbindelse viktig å poengtere at institusjonelle avtaler inngås mellom universiteter, og ikke land. Mange land i verden har autoritære regimer, bryter menneskerettigheter, diskriminerer deler av befolkningen og er ansvarlige for krigsforbrytelser. Et argument om at regimekritikk på generelt grunnlag bør medføre akademisk boikott fra norske institusjoners side, setter en standard som gir argumenter for boikott mot universiteter i svært mange land. Praktiseringen av Norges internasjonale kunnskapssamarbeid foregår globalt og inkluderer partnere bl.a. i BRIKS-landene og stater i det globale sør, som er prioriterte samarbeidsland fra norske myndigheters side. Dette krever aktsomhet og grundige overveielser fra norske institusjoner når samarbeidsavtaler inngås.

HK-dir foreslår at institusjonene bl.a. vurderer følgende ved inngåelse av samarbeidsavtaler med utenlandske institusjoner:

- Er det risiko for at finansieringskilder kan føre til uheldige bindinger?
- Er det risiko for at ikke-akademiske aktører i andre land får innflytelse på forskning og undervisning utover det som er ønskelig eller akseptabelt?
- Har institusjonen fremgangsmåter for når og hvordan samarbeid avsluttes dersom brudd på akademisk frihet og andre sentrale verdier avdekkes?

Internasjonalt akademisk samarbeid på NIH

I tillegg til omfattende forsker-til-forsker samarbeid på individnivå, har NIH en rekke institusjonelle avtaler med utenlandske partnere. Avtalene kan grupperes i tre hovedkategorier: 1) Prosjektavtaler knyttet til konkret forskningssamarbeid. 2) Institusjonsavtaler som er innrettet for å fasilitere student- og ansattutveksling. 3) Generelle og overordnede intensjonsavtaler om å legge til rette for samarbeid mellom institusjonene (MoU-er, Memorandum of Understanding).

MoU-ene er i sin form generelle og muliggjørende, men ikke forpliktende. De viser til en intensjon om å legge til rette for kunnskapssamarbeid. Slike avtaler kan gjøre det lettere å etablere konkret samarbeid hvis det er en felles interesse for det i fagmiljøene. I såfall utarbeides spesifikke prosjektavtaler mellom partene.

Ofte etableres prosjektavtaler uten at det på forhånd er undertegnet noen MoU på institusjonelt nivå. En overordnet MoU er ingen forutsetning for å inngå en prosjektavtale. Ekstern finansiering fra EU (Horizont, Erasmus) forutsetter f.eks. at søknaden er utviklet gjennom samarbeid mellom forskergrupper fra flere land. I alle eksternfinansierte samarbeidsprosjekter (EU, Forskningsrådet, andre kilder) etableres prosjektavtaler mellom de involverte partene som regulerer arbeidsfordeling, samarbeidsformer, økonomi, etc.

Utvekslingsavtalene ligger «mellom» MoU-ene og prosjektavtalene når det gjelder grad av forpliktelse: Avtalene forplikter ikke NIH til å sende studenter, men åpner opp for muligheten. Avtalene innebærer gjerne en felles intensjon om å sende og motta studenter (og ansatte) fra hverandres institusjoner, og forplikter institusjonene til å legge til rette for innreisende studenter.

Vedlagt er en oversikt over utvekslingsavtaler og MoU-er registrert på NIHs internasjonale kontor. Listen er ikke uttømmende når det gjelder MoU-er, siden den ikke inkluderer inngåtte intensjonsavtaler med partnere utenfor akademia (WADA, IBU, m.fl.). Listen inkluderer ingen prosjektavtaler om konkret forskningssamarbeid. Disse avtalene gjøres oftest på instituttnivå.

På bakgrunn av listen over vedlagte samarbeidspartnere, samt problemstillinger som er reist på NIH den senere tid, inviteres styret til å komme med innspill på følgende temaer:

1. I lys av UH-sektorens diskusjoner om akademisk boikott av israelske universiteter, er NIHs situasjon mindre krevende enn for en del andre norske institusjoner. NIH har ingen samarbeidsavtaler med israelske universiteter eller utdanningsinstitusjoner. På bakgrunn av dagens situasjon, er ledelsens vurdering at initiativer for å etablere slike avtaler er uaktuelt på nåværende tidspunkt.
2. NIH underskrev i 2024 en MoU med *Capital University of Physical Education and Sports* (CUPES), et kinesisk idrettsuniversitet fra Beijing. NIH får henvendelser fra en rekke kinesiske institusjoner, og takker nei takk til de aller fleste. Basert på forhåndsundersøkelser og digitale møter sa vi ja til å motta CUPES' ledelse på NIH. Vi vurderer CUPES som interessant basert på institusjonens utdannings- og forskningsportefølje, engelskkunnskaper og internasjonale nettverk. NIH deltar på Kunnskapsdepartementets jevnlige rundebordskonferanser om akademisk samarbeid med Kina. Dette er en nyttig arena for kunnskapsutveksling og råd knyttet til aktsomhets- og risikovurderinger ved samarbeid med kinesiske institusjoner.
3. NIH har utvekslingsavtale med *University of Western Cape* i Cape Town som innebærer at våre Afrika-baserte studenter på IKU-studiet gjennomfører et studieemne på universitetet. Pga. tidvise sikkerhetsutfordringer i Cape Town er det god dialog mellom Western Cape og NIH for å sikre at emnet gjennomføres på en måte som ivaretar studentenes sikkerhet. Undervisningen ble av slike grunner for noen år siden flyttet fra universitetets campus til en resort utenfor storbyen. På generelt grunnlag er det viktig for NIH å gjøre tilstrekkelige sikkerhetsvurderinger av de steder vi sender våre studenter.
4. NIH har gjennom Senter for idrettsskadeforskning et langvarig forskningssamarbeid med *Aspetar Orthopaedic and Sports Medicine Hospital* i Doha, Qatar. Dette forskningssamarbeidet fikk styret en orientering om i styremøtet 12. mai 2022. Nå foreligger et forslag og utkast til avtale om å

utvide samarbeidet til også å omfatte tilbud om praksisopphold (internship) for våre masterstudenter i idrettsfysioterapi. Institutt for idrettsmedisinske fag er i gang med å gjennomføre en risikoanalyse knyttet til en slik utveksling.

Styret inviteres til å komme med synspunkter på de fire punktene over, samt generelle betraktninger om akademisk frihet og ansvarlig internasjonalt samarbeid.

Styrets innspill tas med i NIHs videre arbeid for å styrke institusjonens internasjonale arbeid på en måte som ivaretar akademiske verdier og samtidig minimerer sikkerhetsrisikoen.

Land	Institusjon	Formål	Avtaletype	Inngått år	Avtaleperiode
Canada	University of Alberta	Studentutveksling	Bilateral	2005	2023-2024
Canada	University of Calgary	Studentutveksling	Bilateral	2017	2023-2028
Canada	Lakehead University	Studentutveksling	Bilateral	2020	2020-2025
Canada	Vancouver Island University	Studentutveksling	Bilateral	2020	2020-2024
Canada	University of Regina	Studentutveksling	Bilateral	2019	2024-2032
Canda	Nipissing University	Studentutveksling	Bilateral	2024	2024-2027
Italia	University of Rome (Foro Italico)	Samarbeid EMPAH	Bilateral	2008	Løpende
Spania	INEFS	Kun nettemner	Bilateral	2024	2024-2028
Storbritania	Bournemouth University	Studentutveksling	Bilateral	2014	2023-2028
Storbritania	Plymouth Marjon University	Studentutveksling	Bilateral	2022	2022-2027
Sveits	Bern University of Applied Sciences	Studentutveksling	Bilateral	2011	2021-2028
Sveits	University of Bern	Studentutveksling	Bilateral	2007	2022-2028
Sveits	ETH Zürich	Studentutveksling	Bilateral	2011	2022-2028
Sveits	Bern University of Applied Sciences	Studentutveksling	Bilateral	2011	2021-2028
Sør-Afrika	University of Western Cape	Studentutveksling kun IKU	Bilateral	2010	2023-2028
USA	Montana State University	Studentutveksling	Bilateral	2012	Skal fornyes
Belgia	Katholieke Universität Leuven	Studentutveksling	Erasmus+	2002	2022-2028
Belgia	Hogeschool Gent (Hogent)	Studentutveksling	Erasmus+	2024	2024-2029
Danmark	Syddansk Universitet	Studentutveksling	Erasmus+	2010	2022-2028
Danmark	Universitetet i København	Studentutveksling	Erasmus+	2006	2022-2028
Danmark	Aarhus Universitet	Studentutveksling	Erasmus+	2013	2022-2028
Finland	HUMAK University of Applied Science	Studentutveksling	Erasmus+	2021	2021-2029
Finland	Jyväskylän yliopisto	Studentutveksling	Erasmus+	2006	2022-2028
Frankrike	Université de Savoie	Studentutveksling	Erasmus+	2012	2022-2028
Frankrike	Université Montpellier 1	Studentutveksling	Erasmus+	2011	2022-2028
Irland	University of Limerick	Studentutveksling	Erasmus+	2023	2023-2028
Itala	University of Verona	Studentutveksling	Erasmus+	2020	2023-2029
Italia	University of Bologna	Studentutveksling	Erasmus+	2021	2022-2028
Italia	University of Rome (Foro Italico)	Studentutveksling	Erasmus+	2008	2022-2028
Kypros	Frederick University	Studentutveksling	Erasmus+	2022	2022-2028
Lithauen	Lithuanian Sports University	Studentutveksling	Erasmus+	2022	2022-2028
Luxembourg	University of Luxembourg	Ansattutveksling	Erasmus+	2022	2022-2029
Nederland	University of Groningen	Studentutveksling	Erasmus+	2007	2022-2028
Nederland	Vrije Universiteit Amsterdam	Studentutveksling	Erasmus+	2008	2022-2028
Nederland	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen - HAN University of Applied Sciences	Studentutveksling	Erasmus+	2013	2022-2028
Nederland	Maastricht University	Studentutveksling	Erasmus+	2022	2022-2028
Nederland	The Hague University of Applied Sciences	Studentutveksling	Erasmus+	2022	2022-2028
Polen	J�zef Piłsudski University of Physical Education, Warsaw	Studentutveksling	Erasmus+	2006	2022-2029
Portugal	Universidade Técnica Lisboa	Studentutveksling	Erasmus+	2011	2022-2028
Portugal	Universidade do Porto	Ansattutveksling	Erasmus+	2011	2022-2024
Romania	University of Craiova	Studentutveksling	Erasmus+	2022	2022-2028
Romania	Universitatea Nationala de Educatie Fizica si Sport	Studentutveksling	Erasmus+	2023	2023-2028
Slovakia	Comenius University in Bratislava	Studentutveksling	Erasmus+	2011	2022-2023
Spania	Universidad de las Palmas de Gran Canaria	Studentutveksling	Erasmus+	2017	2022-2028
Spania	Universidad Autónoma de Madrid	Studentutveksling	Erasmus+	2008	2022-2028
Spania	Univerisdad Europea	Studentutveksling	Erasmus+	2023	2023-2029
Storbritania	Liverpool John Moores University	Studentutveksling	Erasmus+	2018	2022-2028
Sverige	Malmö Universitet	Studentutveksling	Erasmus+	2018	2022-2028
Sverige	Göteborgs universitet	Studentutveksling	Erasmus+	2013	2022-2029
Sverige	Gymnastik- och idrottshögskolan - GIH	Studentutveksling	Erasmus+	2013	2022-2028
Sverige	Umeå Universitet	Studentutveksling	Erasmus+	2013	2022-2028
Tsjekkia	Univerzita Karlova v Praze/Charles University Praha	Studentutveksling	Erasmus+	2004	2022-2028
Tsjekkia	Masarykova univerzita/ Masaryk University	Studentutveksling	Erasmus+	2024	2024-2029
Tsjekkia	Univerzita Palackeho v Olomouci	Studentutveksling	Erasmus+	2007	2022-2028
Tyskland	Albert-Ludwigs-Universität Freiburg im Breisgau	Studentutveksling	Erasmus+	2010	2022-2028
Tyskland	Johannes Gutenberg-Universit�t de Mainz	Studentutveksling	Erasmus+	2015	2022-2028
Tyskland	Technische Universit�t München	Studentutveksling	Erasmus+	2011	2022-2028
Tyskland	Universit�t Bayreuth	Studentutveksling	Erasmus+	2004	2022-2028
Tyskland	Universit�t Leipzig	Studentutveksling	Erasmus+	2006	2022-2028
Tyskland	Deutsche Sporthochschule K�ln	Studentutveksling	Erasmus+	2004	2022-2028
Ukraina	Poltava National Technical University	Studentutveksling	Erasmus+	2023	2023-2028
�sterrike	Leopold-Franzens-Universität Innsbruck	Studentutveksling	Erasmus+	2012	2022-2028

Kina	Capital University of Physical Education and Sports	Intensjonsavtale	MOU	2024	2024-2029
Zambia	University of Zambia (UNZA)	Intensjonsavtale	MOU	2020	2020-2024
Australia	University of Queensland	Studentutveksling	Study abroad	2014	2020-2024
Australia	University of the Sunshine Coast	Studentutveksling	Study abroad	2022	2022-2025
New Zealand	University of Auckland	Studentutveksling	Study abroad	2022	Løpende
New Zealand	University of Otago	Studentutveksling	Study abroad	2023	2023-2031
New Zealand	University of Waikato	Studentutveksling	Study abroad	2023	2023-2031
USA	University of California, Berkeley	Studentutveksling	Study abroad	2008	Løpende